

Üçüncü yol tartışmaları

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Şu sıralarda Türkiye'de de telaffuz edilen üçüncü yol kavramı İngiltere solunda çok ciddi tartışmaları uyarmaktadır. Son yılların en önemli toplumbilimcilerinden ve bu kavramın savunucusu Anthony Giddens ile 'Yeni Bir

Sol Üzerine Tartışmalar' isimli yapıtı Türkçeye de çevrilmiş olan Hillary Wainwright'ın arasındaki polemik mutlaka derinlemesine ele alınması gereken bir entelektüel çabadır.

Giddens, Blair hareketini üçüncü yol olarak nitelendirmekte ısrarlıdır. Üçüncü yol, ona göre sosyal demokrasiyle yenisığ dışında neredeyse tümüyle yeni bir oluşumdur ve siyasal değerler, ekonomi, hükümet - devlet, ulus ve refah devleti olgularına yeni boyutlar eklemektedir.

Buna göre, a) Üçüncü yol, klasik solun ve sağın sınıf temelli anlayışına karşı merkezin modernleştirilmesi çabasıdır. Bu süreç, toplumcu bir sosyal adalet kavramını kabul etmekle birlikte sınıf siyasetini red-

detmekte, otoriteryanizme karşı çıkmakta ama neoliberal bir bakış açısını da benimsemeyerek bireysel özgürlüğün ancak kaynakların ortak kullanımından ve sosyal adalet kavramından türeyebileceğini öngörmektedir. Hükümet ve devlet de bu bağlamda özgürlüğün düşmanı değil, tersine iyi hükümet onun gelişmesinin garantisidir. b) Ekonomik alanda, üçüncü yol yeni bir karma ekonomi anlayışından yanadır. Eski karma ekonomi anlayışından farklı olarak, devlet ve özel sektör arasında değil güdümlü ve serbest ekonomi arasında bir denge oluşturmayı öngörmektedir. Güdüm belli noktalarda daha özgür bir ekonominin temel koşuludur. c) Üçüncü yol, yeni bir demokrasinin en temel anağıdır. Bu demokrasinin demokratikleştirilmesini içeren bir süreçtir. Bu bağlamda demokrasi merkezden yerelliğe doğru genişletildiği gibi merkezden uluslararasılaşmaya doğru da açılmalıdır. Kamu etkinliklerinde saydamlık, doğrudan demokrasi olanaklarını genişletmek, sivil toplum kurumlarıyla olan ilişki ve sivil toplumun oluşumuna dönük kamusal etkinlik mutlaka gözetilmelidir. d) Üçüncü yol karmaşık (kozmpolitan) bir ulus oluşturma sürecidir. Başkasına karşıtlıkla oluşturulan yalıtılan ulus kavramının yerini artık kapsa-

yıcı, açık ve gidimli ulusal kimlikler almalıdır. Bu tümüyle modernleştirici bir süreçtir. Ulusötesi anlayış bu noktada da desteklenmelidir. e) Refah devleti en önemli ve karmaşık sorundur. Yeni bir toplumsal yatırım üstüne kurulması gereken bu olgu risk ve güvenlik arasında olduğu kadar bireysel ve kolektif sorumluluk arasında da köprü olmalıdır. Bu model, uluslararası yoksulluk, eşitsizlik, aile sorunları, tam istihdam gibi koşulları da göz önünde bulundurmalıdır.

Wainwright bu modele içerdiği demokratikleşme - sivilleşme - ulusötesi / çokuluslu şirket denklemi nedeniyle tepki göstermektedir. Wainwright'a göre demokrasiye ancak kamu yönetimi demokratikleştirilip farklı talepleri karşılayabilirse ulaşılır. Bunun yolu da devletin sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapması, çokuluslu şirketlere değil küçük ölçekli cemaat içi şirketlere, sendikalara ve gönüllü kuruluşlara yaslanmasıdır. Demokratikleşme, buna göre, aslında egemen çokuluslu şirketlerin nasıl denetleneceğiyle ilgili bir sorundur.

Öyle anlaşılıyor ki, üçüncü yol kavramı bütün bir sol siyaset anlayışını irdeleyen büyük bir tartışmanın ve ayrışmanın eşiğindedir.